

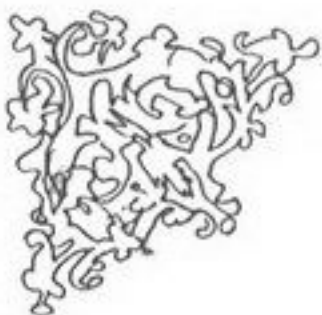
GAZETKA LITERACKA

BAROK

Nr 1 2000 r.

W numerze:

- Co iże co o baroku
- Poezja barokowa
- Muzyka
- Humor
- Krzyżówka

Co nie co o baroku

Na pewno wiele razy słyszałeś słowo „barok”, w różnych miejscach, np. w szkole, na ulicy, w domu. Jednak, czy zastanawiałeś się bliżej nad tym określeniem.

Otóż w tej gazecie literackiej znajdziesz wszystkie niezbędne informacje o baroku. Przejawia się on bowiem w literaturze, malarstwie, rzeźbie, muzyce...itd.

Na wstępie dowiesz się skąd wywodzi się nazwa „barok”.

Czy wiesz, że określenie „barok” stosowane od końca XIX w. jest dotąd – mimo iż używa się go powszechnie – terminem spornym.

Wywodzi się on z dziedziny architektury i sztuk plastycznych, których swoistą odrębność od dawna nazywano „barokiem” przy czym ponieważ odrębność tę zazwyczaj oceniano ujemnie, dopatrując się w niej przesady, wyraz „barok” i „barokowy” nabrały również odcienia ujemnego.

Dzisiaj w tym potocznym znaczeniu wyszły one z użycia, sprawy zaś baroku, jako odrębnego kierunku literackiego budzą żywe zainteresowanie, dostrzega się w nim bowiem nie „zepsucie smaku”, ustalonego przez sztukę renesansową, lecz realizację nowych, jemu właściwych zasad i upodobań estetycznych. Dostrzega się w nim dalej nie wytwór kultury jezuickiej i nie przejaw kontrreformacji, „barok” bowiem występuje zarówno w krajach katolickich, jak i antykatolickich.

Natomiast sama nazwa „barok” wywodzi się z języka portugalskiego, w którym „barocco” oznacza rzadką i cenną perłę o nieregularnym kształcie. Są też inne domniemania na temat pochodzenia nazwy, ale jakiegokolwiek by one były, nazwa funkcjonuje w literaturze i sztuce na zasadzie umownie przyjętego terminu.

JAN ANDRZEJ MORSZTYN

„ DO TRUPA ”

Leżysz zabity i jam też zabity

Ty – strzałą śmierci, ja – strzałą miłości,

Ty krwi, ja w sobie nie mam rumianości,

Ty jawne świece, ja mam płomień skryty,

Tyś na twarzy suknem żałobnym nakryty,

Jam zawarł zmysł w okropnej ciemności,

Ty masz związane ręce, ja wolność

Zbywczy, mam rozum łańcuchem powity,

Ty jednak milczysz, a mój język kwili,

Ty nic nie czujesz, ja cierpię ból srodze,

Tyś jak lód, a jam w piekielnej szeregocie,

Ty się rozsypiesz prochem w małe chwile,

Ja się nie mogę, wstawszy się żywiołem,

Wiecznym mych ogniów, rozsypać popiołem.

PROBLEMATYKA WIERSZY JANA ANDRZEJA MORSZTYNA

Najczęstszą problematyką wierszy Morsztyna jest miłość.

Podmiot liryczny jest człowiekiem nieszczęśliwie zakochanym znawcą kobiet (przez które równie często cierpi).

W wierszu pt. „Do trupa” mówi iż lepszy jest los trupa od losu nieszczęśliwie zakochanego.

Trup nic nie czuje, jest obojętny na marność świata, zaś nieszczęśliwie zakochany

cierpi z powodu nieodwzajemnionej miłości. Często tematyką wierszy są

kobiety ukazywane, jako tajemnicze i niezrozumiałe. Chociażby w wierszu „Niestatek”

Morsztyn twierdzi iż prędzej ktoś ujarzmi żywioł lub dokona rzeczy

niewykonalnej niż którakolwiek z kobiet będzie stateczną. Natomiast w wierszu „Cuda miłości”

miłość porównywana jest do ognia – wiecznego, niegasnącego płomienia.

Ktokolwiek będzie bronił się przed tym „płomieniem” prędzej wpadnie w jego sidła.

Jak widzimy Morsztyn jest typowym przedstawicielem baroku. W wierszach pisze

o miłości i kobietach. Jednak nie rozumiem dlaczego Morsztyn w taki sposób

pisze o tych wspaniałych rzeczach. Przecież już od dawna wiadomo iż

„Z kobietami wielka bieda lecz bez kobiety żyć się nie da”

DANIEL NABOROWSKI

„Marność”

Świat hołduje marności
I wszystkie ludzkie włości;
To na wieki nie minie,
Że marna marność słynie.
Miłujmy i żartujmy,
Żartujmy i miłujmy,
Lecz pobożnie i uczciwie,
A co czyste, właściwie.
Nad wszystko bać się Boga-
Tak fraszką śmierć i trwoga.

Daniel Naborowski to typowy poeta baroku. Najczęstszą tematyką jego wierszy jest przemijanie i marność.

W wierszu „Do Anny” podmiot liryczny jest człowiekiem zakochanym. Jego zdaniem jeśli ktoś obdarzy drugą osobę szczerym uczuciem i będzie ono odwzajemnione to nigdy nie minie.

Wiersz „Cnota” podkreśla, że nie są ważne dobra materialne, tylko cnota (nie to o czym myślicie), lecz poczciwość, szlachetność.

W utworze „Krótkość żywota” podmiot liryczny mówi o przemijaniu czasu i o bezpowrotnym biegu wydarzeń.

„WACŁAW POTOCKI

Wacław Potocki jest przedstawicielem polskiej kultury sarmackiej. Pisał utwory, w których poruszał problemy ojczyzny. W wierszu „Nierządem Polska stoi” autor porusza temat niesprawiedliwości w państwie polskim, w którym najbardziej poszkodowani są chłopci ciemieni przez bogatą szlachtę. Kolejnym utworem jest wiersz „Pospolite ruszenie”. Autor krytykuje w nim szlachtę, która jest nieodpowiedzialna i leniwa w stosunku do obrony ojczyzny. Napisał on także obszerny utwór poświęcony wojnie z Turkami

zatytułowany „Transakcja wojny chocimskiej”. Przedstawia on historię najsfynniejszej bitwy tej wojny. Bitwa ta rozpoczęła się w 1621 r. Dużą rolę odegrał w niej hetman Karol Chodkiewicz, który swoim przemówieniem mobilizował szlachtę polską do obrony ojczyzny. Przemówienie to jest wezwaniem do ofiarności i miłości wobec ojczyzny. Polska zostaje tu nazwana „Matką utrapioną”. Mężna walka o jej wolność jest obowiązkiem i zaszczytem. Chodkiewicz wzywa żołnierzy do odwagi i poświęcenia. Ukazuje nasze wojska jako potomków Sarmatów. Mówi o ich chwalebnej przeszłości i wyższości nad wrogiem. Mowa Chodkiewicza jest wyrazem głębokiego patriotyzmu mówcy, ale zawiera też aluzje do współczesnych mu Polaków, którzy zapomnieli o znakomitych sarmackich przodkach bez skazy. Ma ona obudzić w nich wspomnienie tej właśnie chwalebnej przeszłości i być zachętą do odważnej i pełnej poświęcenia postawy, która uwolni Polskę od najeźdźcy.

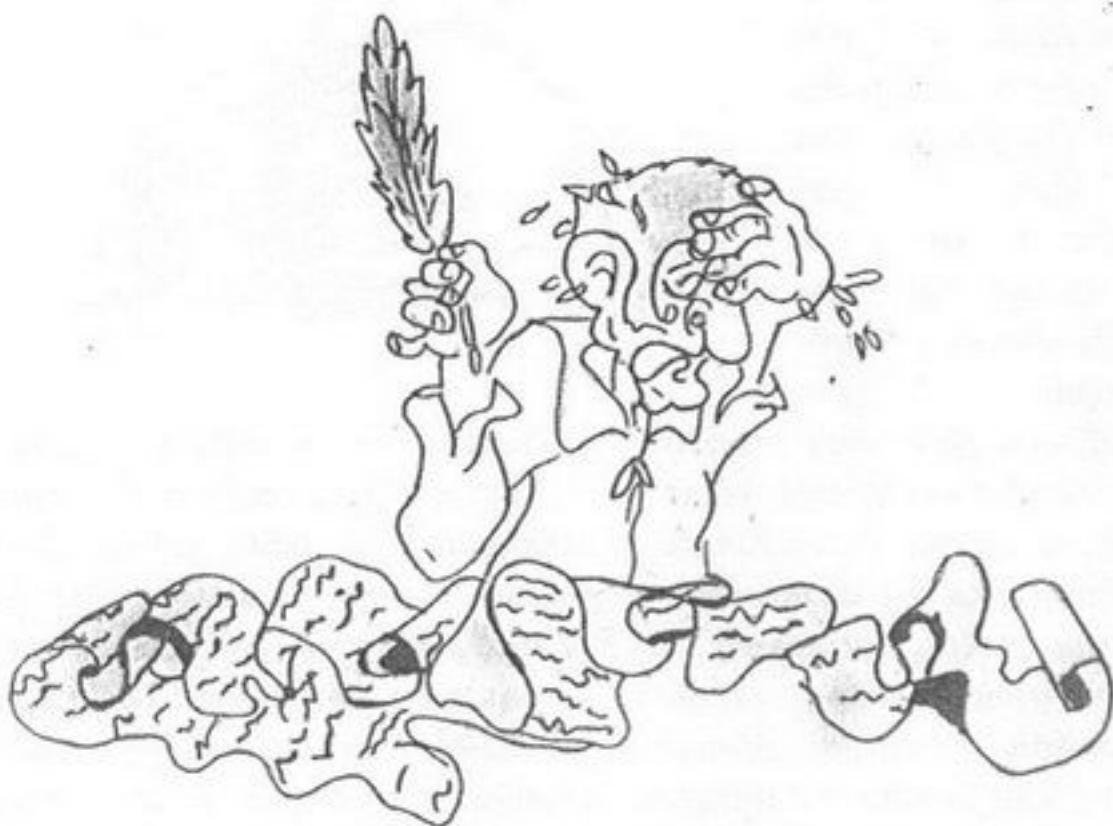

Jan Chryzostom Pasek

„Pamiętniki”

„Pamiętniki” Paska stanowią najciekawszy i najlepiej napisany utwór wspomnieniowy. Ukazują obyczajowość siedemnastowiecznej Polski, są także źródłem informacji o ówczesnym języku szlachty. Pisane są językiem prostym, dosadnym, nawet rubasznym. Styl tych wspomnień jest żywy, dynamiczny, bardzo plastyczny.

„Pamiętniki” zawierają także komentarze autora, w których zwraca się do tego „kto będzie czytał” jego dzieło i mówi, że czytelnik wzorować się na nim, brać z niego przykład, można się więc domyślić że obraz szlachcica-sarmaty został we wspomnieniach Paska nieco upiękaszony i wyidealizowany..

Mikołaj Sęp Szarzyński

Poezja Mikołaja Sępa Szarzyńskiego różni się znacznie od twórczości innych poetów renesansowych. Nie ma w niej tyle optymizmu i harmonii, świat nie jest tak łagodny. Widać tu już niepokój i brak pewności co do losów człowieka i jego miejsca na ziemi.

W poezji Szarzyńskiego często pojawia się koncepcja człowieka rozdartego pomiędzy jego dążeniem do ideału a cielesnością i grzechem.

Bazylika Ojców Bernardynów w Leżajsku

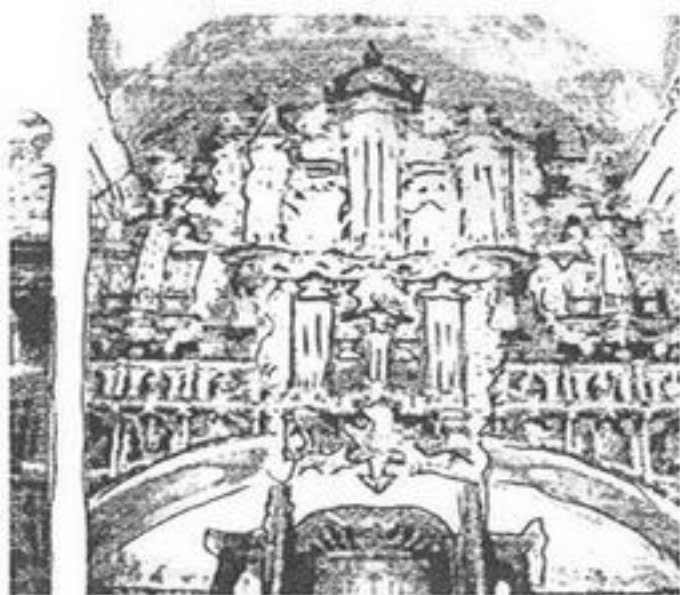
Czy wiesz, że...

W naszej okolicy, a mianowicie w Leżajsku znajduje się budowla w stylu barokowym. Jest to Bazylika Ojców Bernardynów. Początki sanktuarium sięgają 1590 r. kiedy to postawiono krzyż w miejscu objawień Matki Bożej ze św. Józefem, jakich dostąpił Tomasz Michałek. W tym miejscu w następnych latach wybudowano kościół drewniany, a dopiero kilka lat później murowany. Dzięki fundacji Łukasza Opalińskiego i jego żony zbudowano w latach 1618-1628 Kościół Klasztorny p.w. Zwiastowania Pańskiego.

Czy będąc w Bazylice zwrócisz uwagę...

na zabytki artystyczne o wysokiej wartości np.: ołtarze z figurami, ambonę i stalle z postaciami aniołów, gdzie każdy jest inny. Warte uwagi jest Muzeum Bernardyńskie umieszczone w zabudowaniach klasztornych, obok zakrystii. W tym muzeum zgromadzone są cenne zabytki sakralne i zakonne, niektóre z nich pochodzą z XV w. Do najbardziej znanych w kraju i w Europie dzieł należą niewątpliwie organy. Ich mechanizm składa się z 74 regestrów i 5894 piszczałek. Obudowa organów należy do arcydzieł sztuki snycerskiej, co ciekawe wykonali ją sami bracia zakonnicy. Leżajskie Sanktuarium przyciąga corocznie nieprzebrane tłumy turystów.

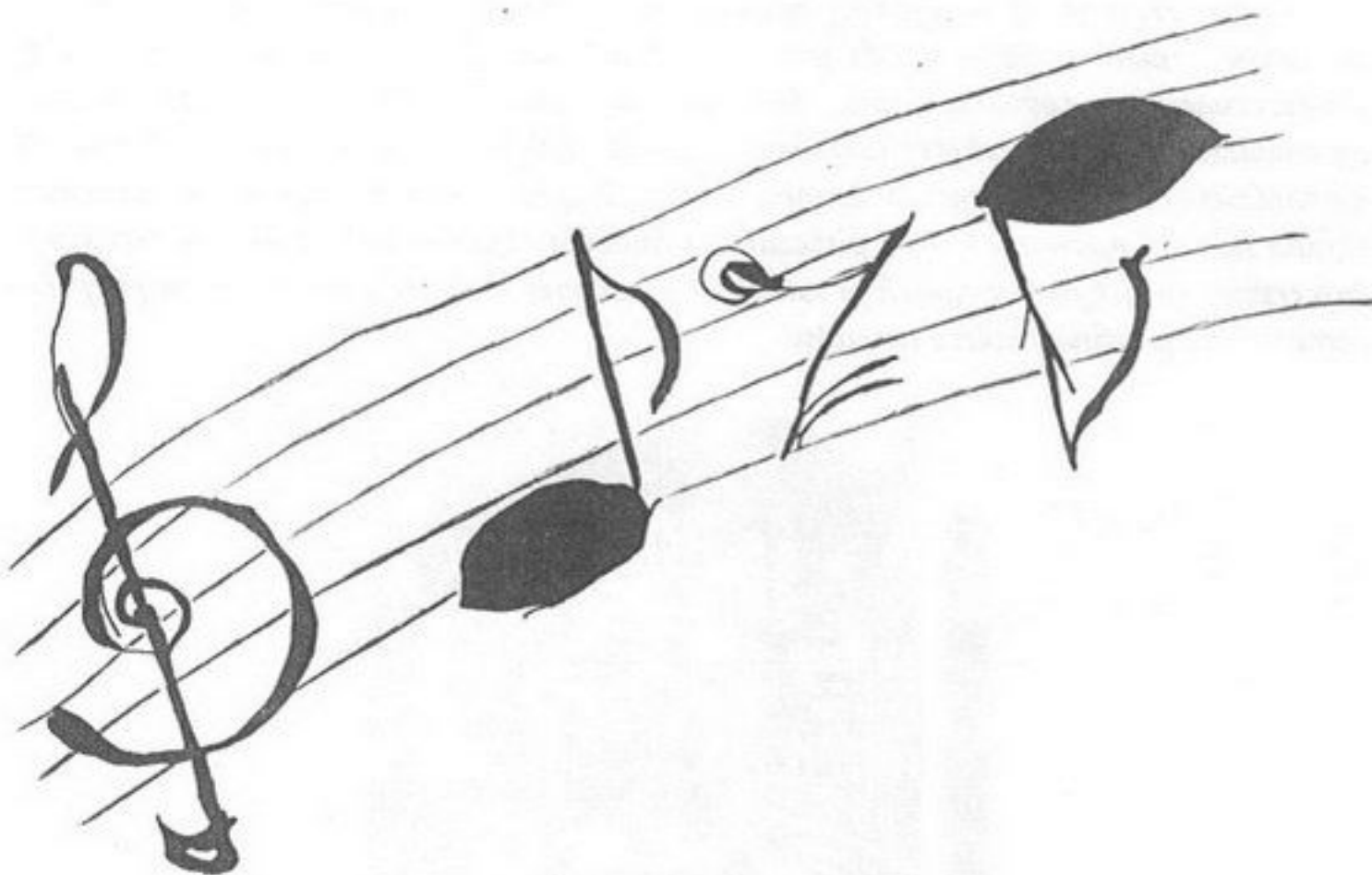

Muzyka barokowa

Charakterystyczną techniką baroku była basso continuo (głos basowy opatrzony cyframi). Powstały wtedy nowe formy muzyki, tj. opera, oratorium, kantata czy koncert solowy. Jednym z głównych przedstawicieli baroku był Jan Sebastian Bach (1685-1750). Był on najwybitniejszym kompozytorem niemieckim, twórcą muzyki organowej, wirtuoz. Ma on na swoim koncie ponad 200 kantat kościelnych i świeckich, utwory orkiestrowe, organowe i fortepianowe. Warsztat kompozytorski Bacha stanowi podsumowanie i szczyt technicznych osiągnięć muzyki barokowej, zwłaszcza w dziedzinie konstrukcji polifonu. W jego dziełach znalazły się obok siebie dynamika afektów i teoria, w ich współistnieniu Bach widział jedność Boga i przyrody.

Wybitnymi przedstawicielami baroku w muzyce polskiej byli M. Zielński, A. Jastrzębski, J. Różycki i S.S. Szarzyński.

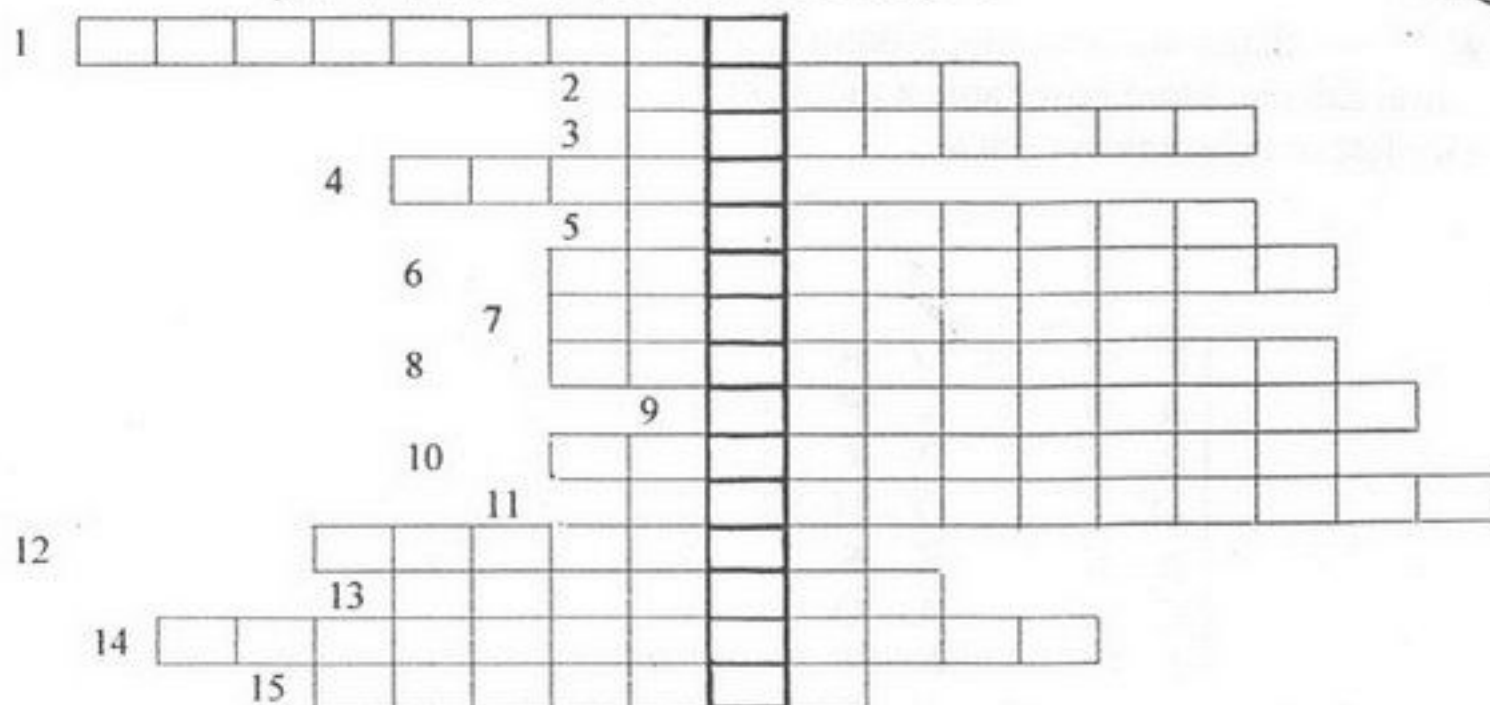
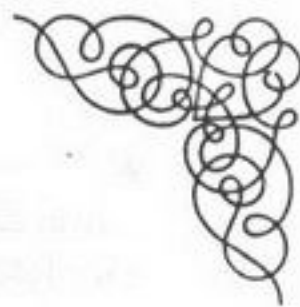
Wykreśl z diagramu poziomo, pionowo, ukośnie i na wspak poszczególne słowa. Zdanie, które powstanie z nie wykreślonych liter czytane poziomo od góry jest rozwiązaniem zabawy.

S	P	M	O	R	S	Z	T	Y	N
A	A	A	E	P	O	S	B	A	I
R	M	A	P	R	O	K	B	A	E
M	I	O	O	U	R	O	Z	Z	S
A	E	A	K	S	R	D	K	O	T
C	T	K	A	O	A	T	I	R	A
J	N	E	W	N	K	C	O	P	T
A	I	S	E	E	N	O	N	D	E
A	K	A	P	T	E	R	R	Ł	K
I	I	P	O	T	O	C	K	I	A

PAMIĘTNIKI PASEK SARMACJA ROKOKO POTOCKI
DO TRUPA MORSZTYN EPOKA EPOS PROZA SONET
NIESTATEK NABOROWSKI

KRZYŻÓWKA

1. Skąd pochodzi ten cytat: „Prędzej nam zginie rozum i ustana słowa
Niżli będzie stateczna, która białogłowa.”
2. Po śmierci idzie do nieba.
3. Zabytek barokowy znajdujący się w Leżajsku.
4. Utwór składający się z dwóch strof czterowersowych oraz dwóch trójwersowych.
5. „Pospolite ... „ – utwór Potockiego.
6. Jan ... Pasek – autor „Pamiętników.
7. Był nim J.Ch. Pasek.
8. Nazwisko autora wiersza – „Marność”.
9. Bezpośredni, uroczysty zwrot osoby, rzeczy lub zjawiska.
10. Ukochany Heleny z powieści „Ogniem i mieczem”.
11. Język z którego wywodzi się barok.
12. kierunek kultury barokowej.
13. Z którego utworu pochodzi ten cytat „Świat hołduje marności i
ziemskie włości”
14. Sakrament lub tytuł wiersza J.A. Morsztyna.
15. Podaj imię Sępa Sarzyńskiego.

Humor z zeszytów szkolnych czyli awangardowe interpretacje klasyków literatury

- ☞ Zagłoba zabił 6 Kozaków. Jeden z nich umarł, a inni uciekli.
- ☞ Gerwazy wyciągnął szablę i strzelił.
- ☞ Helka i Janek kochali się tak bardzo, że ona się utopiła, a on umarł z głodu.
- ☞ Kozacy ginęli z mrozu i z innych chorób zakaźnych.
- ☞ Za zwłokami Podbipięty niesiono wszystko, czym się w życiu posługiwał: zbroję, miecze i „pas cnoty”.
- ☞ Car się zlitował i zamienił mu karę śmierci na żywot wieczny.
- ☞ Oprócz zabitych na polu walki leżało wiele obrażonych.
- ☞ Skrzetuski dzięki kolegom miał dużo dzieci.

Nauczyciel do ucznia:

- Powiedz, kto był ojcem Ludwika XVI ?

Uczeń, po dłuższej chwili namysłu, odpowiada:

- Ludwik XV!
- Dobrze – chwali nauczyciel – A kto był ojcem Karola VII ?
- Karol VI ! – radośnie odpowiada uczeń.
- Bardzo dobrze. A teraz powiedz, kto był ojcem Franciszka I ?
- Franciszek zerowy ! – błyskawicznie odpowiada uczeń.

- Jasiu, co zrobił Napoleon po wstąpieniu na tron cesarski ?-pyta nauczyciel historii.
- Usiadł, panie profesorze.

Gazetkę literacką „Barok”

wykonana:

K.L.T. „C” L.E.

pod kierunkiem p. mgr **LUCYNY SŁONIEC**

przy pomocy informatyki: mgr **GRZEGORZA LEJI**

mgr **JACKA**

WAŁASKA

Sybia Olechnowska

Haleja Katarzyna

Anna
Okol

Krzysztof Krawczyk

Justyna Dąbek

Monika Węglarz
Głota

Justyna Lipińska

Justyna Bielec
Madel
Dziś

Ania Duda

Joita

Ryszard

Wojciech Bernacki

Sybia Jarani

Michał Polakowski

Renia Rychel

22

Joita Szewc

Monika Antelina

Patrycja

26

Ania Potęgowska

Magdalena Kulec

Michał Janiak

Joanna Joniec

Glomo Dziadziol

Justyna Kolaro

Monika

24

24

Krzysztof

Dziadziol

Michał Joniec

LUKASZ DEL

Agnieszka Gowa

Ewelina
Korant

Ewa Kopacz

Regina
Misiak

Dorotka Chmura

Kesina Lukasz